

DRÓB. Kury – hierarchia, komunikacja, socjalizacja

Kurza natura

Kury stanowią najliczniejszy gatunek drobiu występujący w Polsce. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w 2018 roku hodowla kur niosek wynosiła 56 334 658 sztuk. Jak wiadomo, głównym zadaniem kur niosek jest produkcja jaj spożywczych.

W przypadku spadku nieśności, kury w większości przypadków są oddawane do rzeźni, gdzie wykorzystuje się je w kierunku mięsnym. W przydomowym chowie kur, najistotniejsze jest, by ptaki charakteryzowały się dobrą zdrowotnością i odpornością na choroby, a także niekorzystne warunki atmosferyczne. Nie bez znaczenia jest również nośność i mięsność, przy stosunkowo niskich wymaganiach pokarmowych. Utrzymywane przydomowo nioski znoszą średnio 160-180 jaj rocznie, a ich nośność zależy od ekspozycji na światło słoneczne i sztuczne, temperatur na zewnątrz i w kurniku, ale także od dostępu do gniazd i obsady na 1 m².

Od nasion po kamyki

Kury są ptakami wszystkożernymi – żywią się nie tylko nasionami, ale także insektami, małymi kręgowcami, w tym myszami czy żmijami. Niezbędnym elementem w żywieniu kur są skorupki oraz drobne kamyczki. Te pierwsze dostarczają ptakom wapnia, drugie natomiast pełnią rolę czysto mechaniczną – rozdrabniają pokarm znajdujący się w żołądku. Poszukiwanie jedzenia przez kurę, która lubi eksperymentować i testować różne pokarmy jest niezwykle ważne z punktu widzenia zdrowia, ale służy też rozrywce.

Istota kury, czyli nocne przytulanie

W związku z tym, że kura jest stworzeniem terytorialnym, posiadanie

własnej przestrzeni jest ważne dla jej samopoczucia. Bardzo ważne dla kur jest również grzędowanie. Badania wykazują, że zajmowanie grzęd przez kury wywiera na nie pozytywny wpływ (odstresowanie). Wśród kur można zauważyć specyficzne zachowania. W godzinach wieczornych, podczas zasypiania kury zbliżają się do siebie, a wręcz przytulają, po to by mniej więcej dwie godziny przed świtem oddalić się od siebie.

Gładzenie piór

Kolejną ważną czynnością w życiu kury jest gładzenie. Preening polega na przeciąganiu piór przez dziób. Wpływa to na utrzymanie upierzenia we właściwym stanie, jest to niezwykle ważne, ze względu na rolę, jaką pełnią te pióra. Preening pozwala także na natłuszczenie upierzenia, co jest możliwe dzięki specjalnemu gruczołowi znajdującemu się u podstawy ogona. Pod wpływem nacisku uzyskuje się specyficzny woskowaty tłuszcz, który kura następnie rozprowadza wzdłuż piór. Z racji tego, że kury są niezwykle stadnymi ptakami, preferują gładzenie siebie nawzajem w ramach aktywności grupowej.

Kąpiel w piasku

Nie bez znaczenia dla kur są tzw. kąpiele piaskowe. Kąpiele to nic innego, jak przewracanie się i tarzanie w ziemi. Są niezbędne do utrzymania należytej czystości. Dzięki tym ruchom ptaki pozbywają się pasożytów ze skóry i piór, a także usuwają nadmiar tłuszczu wyprodukowanego podczas gładzenia.

Grzebanie w ziemi, dziobanie czy testowanie otoczenia jest głównym zajęciem kury, która w naturalnych warunkach spędza na tych aktywnościach 61% swojego czasu. W ten sposób szuka jedzenia. Zapewnienie kurze wszystkich niezbędnych

składników pokarmowych nie zmieni jej natury – nadal będzie zainteresowana szukaniem pożywienia niekoniecznie w celu jego spożycia. Dlatego niezwykle ważne jest, by warunki chowu umożliwiały jej praktykowanie tego typu zachowań. Mają one bowiem wpływ na utrzymanie fizycznej i psychicznej kondycji tych ptaków. Kury mogą mieć też swoje preferencje, np. wylegiwanie się na słońcu.

Kurze stado, czyli porządek dziobania

Kury są społecznymi ptakami – całe życie spędzają w stadzie, w którym panuje hierarchia – tzw. porządek dziobania. Ptak zajmujący wyższe miejsce w hierarchii ma pierwszeństwo w dostępie do pokarmu i miejsc legowych. Takie ustalenie hierarchii w stadzie w znacząco zmniejsza poziom agresji. Największym szacunkiem cieszą się kury duże, z większym grzebieniem – to one znajdują się na samym szczycie społecznej drabiny.

Czasem bitwa

Przy ustalaniu hierarchii, znaczenie mają również określone predyspozycje i umiejętności ptaków. Kura jest w stanie porównać się do innych osobników i określić swoje możliwości w porównaniu do przeciwnika. Ptaki te zazwyczaj ściśle trzymają się określonych pozycji w drabince. Niekiedy jednak dochodzi do sytuacji, w której osobnik zmęczony swoją pozycją w grupie, wyzywa do walki kurę stojącą wyżej w hierarchii, jednak są to rzadkie przypadki.

Walki nie tylko kogutów

Są to ptaki, które mogą pochwalić się dużą zdolnością identyfikacyjną. Mianowicie, potrafią zidentyfikować każdego osobnika w stadzie tak, by

wiedzieć, czy można go bez konsekwencji dziobać, czy jest to zabronione. Przeciwnicy są rozpoznawani na podstawie koloru upierzenia, wyglądu czy też położenia grzebienia. Najczęściej do walk dochodzi w momencie, w którym w stadzie pojawia się nowa kura, bądź kura nieobecna w stadzie przez dłuższy czas. Do walk mogą stawać osobniki zarówno płci męskiej, jak i żeńskiej, jednak to walki kogutów są bardziej gwałtowne, kończące się w najgorszym przypadku śmiercią jednego z ptaków.

Zmiany groźne dla porządku

Preferowana wielkość naturalnego stada kur waha się między 10-20 osobników, jednak może ulec zmianie, gdy zapewnimy stadu większą przestrzeń. Należy tutaj wspomnieć o tym, że wszelkie zmiany w stadzie prowadzą do rozbicia porządku stada do czasu ustalenia nowego, a wprowadzenie nowego osobnika prowadzi do walk, co wiąże się z obrażeniami ptaków. Zachwianie hierarchii prowadzi również do wzrostu agresji w stadzie. Niestety, coraz częściej słyszy się o zbyt licznych stadach kur w hodowli.

Kurza komunikacja, czyli trzydzieści wokalizacji

Kolejnym dowodem na to, że kury nie są prymitywnymi stworzeniami jest fakt, że stosują około 30 różnych wokalizacji, za pomocą których przekazują informacje w stadzie. Do najważniejszych należy informacja o zagrożeniu, ale też przywołanie młodych czy komunikat o znalezieniu pokarmu.

Kury używają wokalizacji, aby pokazać swoje terytorium – zaznaczyć teren. Samiec, który znajduje się na szczycie drabinki, za pomocą piania informuje pozostałych o swojej pozycji i o podlegającym mu terenie. Co najciekawsze, kury dostosowują swoją „wypowiedź” do liczebności publiczności. Ich komunikaty mają inne brzmienie w stosunku do jednego osobnika niż w przypadku całego stada.

Nie taka głupia

Potocznie przyjmuje się, że kury są ptakami o niskiej inteligencji. Nic bardziej mylnego. Badania nad zdolnościami intelektualnymi kur zaprzeczają stereotypom oraz fałszywym informacjom na temat niskiej inteligencji tych ptaków. Badania przeprowadzone w 2013 roku wykazują, że kury posiadają zdolność działania poza rutyną, jeśli tylko pozwoli im to na rozwiązanie napotkanego problemu. Ptaki wykazują się niezwykłą innowacyjnością w przezwyciężaniu niecodziennych trudności środowiskowych oraz społecznych. Co ciekawe, pod wpływem wskazówek społecznych czy informacji dostarczanych przez inne kury, są zdolne do uczenia się. Testy potwierdziły zdolność tych ptaków do zapamiętywania twarzy. Okazuje się, że kury są w stanie rozpoznawać i rozróżniać twarze – nawet po kilku miesiącach.

Empatyczny jak kura

Ewolucyjne drogi człowieka i ptaków rozłączyły się około 300 milionów lat temu, a mózgi zdecydowanie różnią się budową. Badania wykazują, że wiele ptaków umiejętnościami i inteligencją dorównuje możliwościom niektórych ssaków lub je przewyższa.

Kury są zwierzętami emocjonalnymi. Wykazują się bowiem empatią w stosunku do innych osobników, zwłaszcza znajdujących się w niebezpieczeństwie. Badania przeprowadzone na ptakach wykazują, że kury silnie reagują na ból czy cierpienie towarzyszy, które jest na porządku dziennym w chowie przemysłowym.

Nakarmić rywala

Kury posiadają zdolność zwodzenia innych osobników, są przebiegłe. Koguty, które zajmują niższą pozycję w stadzie i mają zdecydowanie mniejsze szanse na zdobycie uznania samicy, podstępem odciągają atrakcyjniejszych rywali, aranżując im rozpraszającą atrakcję – np. jedzenie, w taki sposób, by ten nie zorientował się o co chodzi. To skuteczna taktyka. Po pozbyciu się ry-

wala przystępują do zalotów. Kury są bardzo wybredne pod względem wyboru partnera. Biorą pod uwagę taniec godowy koguta, jego wygląd i zachowanie. By zdobyć uznanie kury samiec wykonuje tzw. toki, na które składa się między innymi taniec gotowy. Kogut opuszczając swe skrzydła, zatacza kręgi względem samicy. Jeśli samica uzna, że kogut jest atrakcyjny, dochodzi do kopulacji.

Matka wszystkich piskląt

Kura znosi zazwyczaj około 12 jaj po czym następuje okres wysiadania. W tym czasie kurza mama rzadko opuszcza gniazdo, jest czujna i ostrożna. W przypadku zagrożenia może nawet zaatakować intruza. Kury są opiekuńcze w stosunku do swojego potomstwa. Zjawisko to często jest wykorzystywane w chowie przydomowym – pod opiekę kury oddaje się jaja innych gatunków, by pomogły przy wykluciu i odchowaniu piskląt.

Jak za panią matką

U kur obserwuje się silny instynkt macierzyński. Po wykluciu, pisklęta przez około 12 dni nie odstępują matki na krok. Po tym czasie zaczynają samodzielnie poszukiwać jedzenia, ale nocie spędzają dalej przy kurzej mamie, korzystając z jej ciepła. Co ciekawe, jeśli liczba piskląt jest mniejsza, zostają one przy kurzej mamie dłużej niż wtedy, kiedy piskląt jest więcej. Kura w ten sposób opóźnia moment ich usamodzielnienia. Pisklęta rozpoznają swoje matki za pomocą słuchu, wygląd i zmysł wzroku są tu mało istotne. Po 3 tygodniach pisklęta usamodzielniają się, co powoduje u nich lekki niepokój i zakłopotanie.

W tym czasie kontakt z rodzeństwem jest dla nich bardzo ważny. Kolejne dni kurcząt polegają przede wszystkim na ustalaniu porządku dziobania. Po 16 dniach od wyklucia, pisklaki stają się pełnoprawnymi członkami stada.

Karolina Kucharska DODR